

***Programa za podsticanje energetske efikasnosti u hotelskoj
industriji***

Maj, 2024. godine

I SADRŽAJ

II	UVOD.....	3
III	FINANSIJSKI OKVIR ZA REALIZACIJU PROGRAMA.....	6
IV	CILJEVI PROGRAMA	7
V	PRIHVATLJIVI PODNOSIOCI PRIJAVA	7
VI	PRIHVATLJIVOST PARTNERA I FORMIRANJE PARTNERSTVA	8
VII	BROJ PRIJAVA PO PODNOSIOCU PRIJAVE	8
VIII	TRAJANJE PROJEKATA	8
IX	FINANSIJSKA ALOKACIJA I IZNOSI BESPOVRATNIH SREDSTAVA.....	8
X	VRSTA I INTENZITET DRŽAVNE POMOĆI/POMOĆI MALE VRIJEDNOSTI.....	9
XI	DVOSTRUKO FINANSIRANJE	10
XII	PRIHVATLJIVE AKTIVNOSTI PROJEKTA.....	10
XIII	NEPRIHVATLJIVE AKTIVNOSTI PROJEKTA	11
XIV	PRIHVATLJIVI TROŠKOVI PODNOSIOCA PRIJAVE.....	11
XV	NEPRIHVATLJIVI TROŠKOVI	12
XVI	POSTUPAK DODJELE BESPOVRATNIH SREDSTAVA.....	12
XVII	DOKUMENTACIJA KOJA JE POTREBNA ZA SPROVOĐENJE PROGRAMA.....	14
XVIII	PRAĆENJE SPROVOĐENJA PROGRAMA - MONITORING	15
XIX	ODABIR IZVOĐAČA RADOVA	16
XX	NAČIN IZVJEŠTAVANJA I EVALUACIJE	16
XXI	INDIKATORI NA NIVOU PROJEKATA I PROGRAMA ZA PODSTICANJE INOVACIJA U FUNKCIJI ENERGETSKE EFIKASNOSTI U INDUSTRIJI.....	16
XXII	PROMOCIJA	19
XXIII	OBJAŠNENJE POJMOVA.....	20

II UVOD

U pravcu postizanja globalnih ciljeva koji se odnose na zaštitu i očuvanje životne sredine, na nivou Evropske unije (EU) doneseni su brojni strateški dokumenti sa smjernicama za njihovu implementaciju. Važan dio strateškog okvira EU se odnosi na zelenu tranziciju, koja, između ostalog, podrazumijeva primjenu koncepta „energetska efikasnost na prvom mjestu“, koji ima za cilj smanjenje zahtjeva za energijom, racionalizaciju potrošnje energije i efikasnije korišćenje resursa.

Novija EU politika je prepoznala zgrade kao najveći neiskorišćeni izvor za postizanje ušteda energije i potencijal za smanjenje CO₂ emisija u Evropi. Zgrade su „odgovorne“ za 40% ukupne potrošnje energije i 36% ukupne emisije gasova sa efektom staklene bašte. Procjenjuje se da oko 75% fonda zgrada u EU nije energetska efikasno, kao i da će se 85-95% postojećih zgrada koristiti i nakon 2050. godine. Stoga, energetska obnova fonda zgrada predstavlja jednu od prioritarnih aktivnosti i u Evropskom zelenom dogovoru (*Green deal*) i prepoznata je kao ključna inicijativa za smanjenje potrošnje energije i postizanje ciljeva u oblasti energetske efikasnosti i dekarbonizacije.

Sektor zgrada u Crnoj Gori karakteriše nizak stepen energetske efikasnosti. Potrošnja energije u sektoru zgrada u Crnoj Gori dominantno se odnosi na potrošnju energije u sektoru domaćinstava i sektoru usluga (javnih i komercijalnih). Na osnovu dostupnih podataka iz energetske bilansa, evidentno je da je učešće ova dva sektora u finalnoj potrošnji energije 48% u 2022. godini. Stoga, sektor zgrada, kao najveći potrošač energije, ima ogroman potencijal za ostvarivanje energetske i ekonomske ušteda, kao i pozitivnih uticaja na životnu sredinu.

Potrošnja energije u zgradama u velikoj mjeri se odnosi na pružanje usluga u sektoru turizma, kao najznačajnijoj ekonomskoj aktivnosti u zemlji (prema Strategiji razvoja turizma Crne Gore 2022-2025. godine, ukupni doprinos turizma BDP-u u 2019. godini iznosio je 30,9%). Stoga je posebno važno uspostaviti odgovarajuću podršku za unapređenje energetske efikasnosti ugostiteljskih objekata, a što će rezultirati:

- smanjenjem potrošnje energije i pratećih troškova, kao značajnih stavki u okviru rashoda u bilansima poslovanja i
- povećanjem nivoa kvaliteta u pružanju usluga, posebno sa aspekta komfora i zadovoljstva turista.

Glavni izazov u procesu unapređenja energetske efikasnosti u sektoru turizma predstavljaju ugostiteljski objekti sa lošim energetske karakteristikama. Naime, korišćenje nedovoljno efikasne tehnologije i opreme za posljedicu ima visoku potrošnju energije, visok nivo emisija GHG gasova i nezadovoljavajući nivo komfora gostiju. Takođe, fokus menadžmenta ugostiteljskih objekata je najčešće usmjeren na ulaganja koja obezbjeđuju povećanje kvaliteta pruženih usluga, ali ne i unapređenje energetske efikasnosti koja mora biti u većoj mjeri integrisana u poslovni proces. Razlog za to je najčešće nedostatak adekvatnog znanja i vještina u vođenju poslovanja ugostiteljskih objekata, prvenstveno u smislu ocjene energetske

performansi, a zatim i identifikacije, planiranja i implementacije mjera i projekata energetske efikasnosti.

Program za podsticanje energetske efikasnosti u hotelskoj industriji iniciran je u okviru međuresorne saradnje Ministarstva turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera (MTEORRS) i Ministarstva energetike i rudarstva investicija (MER) u cilju obezbjeđenja sinergije za uspostavljanje neophodne podrške daljem razvoju i unapređenju kvaliteta usluga u sektoru turizma, a u skladu sa prioritetima Strategije razvoja turizma Crne Gore 2022-2025. godine.

Programom je predviđeno uspostavljanje finansijskog mehanizma za unapređenje energetske efikasnosti i povećanja upotrebe dostupnih izvora obnovljive energije od strane hotelskih objekata, a što će doprinijeti povećanju kvaliteta pruženih usluga. Jačanjem sinergije između energetske efikasnosti i uvođenja inovativnih rešenja u hotelskoj industriji, kroz predmetni Program doprinosi se smanjenju potrošnje energije, smanjenju energetskog intenziteta i smanjenju emisija ugljen dioksida. Na taj način, stvaraju se pretpostavke i za efikasnije korišćenje resursa (cirkularna ekonomija), kao i za dalji razvoj sektora turizma povećanjem kvaliteta usluga kroz primjenu inovativnih tehnologija, čime se stvara dodata vrijednost turističkog proizvoda.

Kako Program za podsticanje energetske efikasnosti u hotelskoj industriji direktno doprinosi ostvarenju ciljeva energetske efikasnosti i dekarbonizacije, a uvažavajući ulogu Fonda za zaštitu životne sredine (Eko-fond) u sprovođenju Programa i projekata u oblasti životne sredine, ministarstva su se saglasila da Eko-fond bude implementaciono tijelo ovog programa.

Naime, članom 4 Odluke o osnivanju Fonda za zaštitu životne sredine („Službeni list CG“, broj 18/18,5/20), definisana je uloga i djelatnost Eko-fonda, a to je finansiranje pripreme, sprovođenja i razvoja programa, projekata i sličnih aktivnosti u oblasti očuvanja, održivog korišćenja, zaštite i unaprjeđivanja životne sredine, energetske efikasnosti i korišćenja obnovljivih izvora energije, na državnom i lokalnom nivou. Sredstva za finansiranje se koriste u skladu sa finansijskim planom Društva i to između ostalog za:

- podsticanje energetske efikasnosti u svim sektorima potrošnje energije;
- podsticanje većeg korišćenja obnovljivih izvora energije za sopstvenu potrošnju;
- podsticanje čistijeg saobraćaja i korišćenja alternativnih goriva u saobraćaju;
- podsticanje niskokarbonskog turizma.

Svoju djelatnost Eko-fond ostvaruje u saradnji sa nadležnim tijelima državne uprave i organima državne uprave nadležnim za zaštitu životne sredine, lokalnim samoupravama, stručnim i naučnim institucijama, civilnim sektorom. U obavljanju svoje djelatnosti u okviru projektnih I programskih aktivnosti Eko-fond primjenjuje načela transparentnosti i javnosti, objektivnosti i odgovornosti u odlučivanju kroz primjenu interno definisanih procedura u vezi načina dodjele bespovratnih sredstava i kontrole realizacije istih.

Usklađenost Programa sa strateškim dokumentima

Implementacija Programa je usmjerena ka stvaranju preduslova za uspostavljanje održive komponente u poslovanju turističke privrede i u cilju zadovoljavanja potreba i zahtjeva turista, ali i dobrobiti stanovništva Crne Gore (ukupni udio turizma u zaposlenosti u Crnoj Gori, tokom prethodnog perioda, kretao se u rasponu od 25-30%).

Turistički proizvod je kompleksan i slojevit proizvod, što znači da, na direktan ili indirektan način, utiče na gotovo sve ostale privredne djelatnosti: saobraćaj, poljoprivredu, energetiku, kulturu, sport, zdravlje, obrazovanje, nauku i dr.

Shodno navedenom, Program je u korelaciji sa više strateških nacionalnih dokumenata koji su usaglašeni sa principima EU i kojima se, u konačnom, doprinosi podizanju nivoa konkurentnosti Crne Gore na međunarodnom tržištu, ne samo sa aspekta turizma, već i generalno, sa aspekta ukupne privrede.

Glavni strateški okvir za izradu Programa podrške za unapređenje energetske efikasnosti u hotelskoj industriji i uspostavljanje finansijskog mehanizma za investicije u energetske efikasnost i povećanje korišćenja obnovljivih izvora energije čine sledeća dokumenta:

- Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine;
- Nacionalna strategija u oblasti klimatskih promjena do 2030;
- Strategija razvoja energetike Crne Gore do 2030;
- Strategija pametne specijalizacije Crne Gore 2019–2024;
- Strategija razvoja turizma Crne Gore 2022–2025;
- Strategija cirkularne tranzicije do 2030;
- Program ekonomskih reformi za Crnu Goru 2023–2025;

Imajući u vidu činjenicu da se ovim Programom stvara osnov za povećanje profitabilnosti turističkih preduzeća što će doprinijeti i povećanju broja novo-otvorenih radnih mjesta, jasna je njegova korelacija i sa nacionalnim strategijama koje tretiraju: zapošljavanje i ljudske resurse, smanjenje siromaštva i smanjenje regionalnog razvojnog disbalansa na nivou Crne Gore.

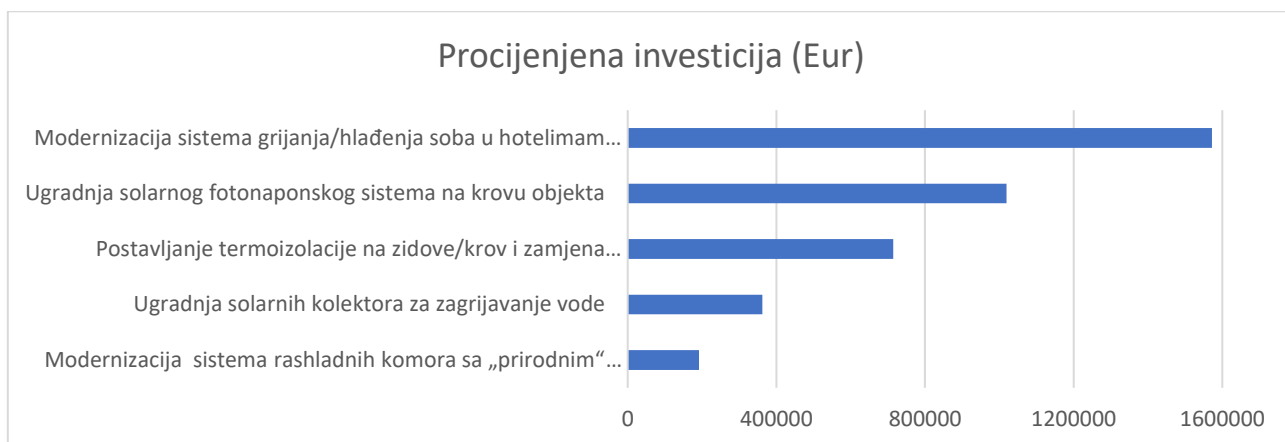
Opravdanost realizacije programa

U cilju procjene potreba za realizacijom i u svrhu izrade što efikasnijeg mehanizma Programa, Ministarstvo turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera u saradnji sa Privrednom komorom Crne Gore pripremio je i sprovedo istraživanje putem upitnika kojim su identifikovane tipske mjere za unapređenje energetske efikasnosti u hotelskim objektima. Odziv privrednih subjekata bio je visok – 45 hotela izrazilo je spremnost za ulaganje u neku od mjera, a najveće interesovanje pokazali su za modernizaciju sistema grijanja/hlađenja u hotelskim objektima i implementaciju SMART rješenja, kao i za ugradnju solarnih sistema za proizvodnju električne energije i zagrijavanje vode (Tabela 1).

Tabela 1. Pregled rezultata istraživanja zainteresovanosti subjekata u hotelskom sektoru za realizaciju mjera energetske efikasnosti

Mjere energetske efikasnosti	Broj projekata
Ugradnja solarnog fotonaponskog sistema na krovu objekta	30
Modernizacija sistema grijanja/hlađenja u hotelskim objektima i implementacija SMART rješenja	29
Ugradnja solarnih kolektora za zagrijavanje vode	27
Postavljanje termoizolacije na zidove/krov objekata i zamjena stolarije efikasnijom	18
Modernizacija sistema rashladnih komora sa „prirodnim“ rashladnim sredstvom	15

Posmatrajući procijenjena ulaganja, najveće interesovanje privrednih subjekata se odnosi na: modernizaciju sistema grijanja/hlađenja u hotelskim objektima i implementaciju SMART rješenja, ugradnju solarnih sistema za proizvodnju električne energije i ugradnju termoizolacije na zidove/krov objekata i zamjenu stolarije efikasnijom. Ipak važno je pomenuti da je od ukupnog broja subjekata zainteresovanih za učešće u programu samo 40% dostavilo podatke o procijenjenim investicijama. Stoga ukupna procijenjena vrijednost investicija od oko 4 miliona eura ne oslikava stvarne zahtjeve za podršku u okviru Programa, već su oni dva do tri puta veći (Slika 1). Prosječno ulaganje, utvrđeno na osnovu prikupljenih podataka o mjerama energetske efikasnosti, iznosi od 15.000 € do 300.000 €, što je uzeto u obzir prilikom utvrđivanja graničnih vrijednosti podrške, vodeći računa da su korisnici često zainteresovani za realizaciju više od jedne mjere energetske efikasnosti.

Slika 1. Grafički prikaz investicije po pojedinačnim mjerama unapređenja energetske efikasnosti

III FINANSIJSKI OKVIR ZA REALIZACIJU PROGRAMA

Realizacija programa podržana je iz Instrumenta za pretpristupnu pomoć – IPA III, Paket direktne budžetske podrške Evropske komisije Crnoj Gori za prevazilaženje energetske krize.

Za realizaciju Programa za podsticanje energetske efikasnosti u hotelskoj industriji izdvojeno je **3.000.000 €**. Predviđeni broj korisnika Programa je do 30 hotela.

Program će se realizovati kroz sledeće aktivnosti:

1. Bespovratna sredstva za korisnike Programa (grant);
2. Rad Komisije za evaluaciju projektnih prijava (naknada za rad u Komisiji);
3. Ekspertska podrška za izradu energetskih pregleda objekata sa ciljem predlaganja mjera za unapređenje energetske efikasnosti (naknada za rad);
4. Monitoring namjenske potrošnje sredstava (naknada za angažovanje stručnog lica za provjeru realizovane investicije na licu mjesta).
5. Realizacija promotivnih aktivnosti u cilju povećanja vidljivosti Programa i postignutih rezultata;

Realizacija aktivnosti 2-5 iznosiće maksimalno 10% ukupnog budžeta Programa.

IV CILJEVI PROGRAMA

Projekti podržani u okviru Programa moraju rezultirati značajnim unapređenjem energetske efikasnosti i/ili uvođenjem obnovljivih izvora energije od strane hotelskih objekata, odnosno doprinijeti glavnom i specifičnim ciljevima programa.

Glavni cilj programa je povećanje energetske efikasnosti i/ili povećana upotreba energije iz obnovljivih izvora od strane hotelskih objekata primjenom novih materijala i tehnologija.

Specifični ciljevi programa su:

- a) Unapređenje upravljanja energijom u hotelskim objektima;
- b) Unapređenje kvaliteta usluga u hotelskim objektima kroz uvođenje inovativnih tehnologija i digitalnih rješenja;
- c) Jačanje kompetencija osoblja hotelskih objekata za upravljanje energijom i/ili za korišćenje obnovljivih/čistih izvora energije.

Rezultati koji se očekuju odmah nakon završetka sprovođenja projekata su sljedeći:

- a) Uvedene inovativne tehnologije i digitalna rješenja u hotelskim objektima koja doprinose poboljšanom upravljanju energijom;
- b) Smanjenje potrošnje energije i pratećih troškova u hotelskim objektima i
- c) Zaposleni u hotelskim objektima su stekli znanje i specifične vještine koje se odnose na upravljanje energijom i optimizaciju potrošnje energije.

V PRIHVATLJIVI PODNOSIOCI PRIJAVA

Pravo učešća u Programu imaju hoteli u smislu Zakona o turizmu i ugostiteljstvu ("Službeni list Crne Gore", br. 2/2018, 413/2018, 25/2019, i 76/2020), koji su registrovani u Centralnom registru privrednih subjekata za obavljanje ugostiteljske djelatnosti najkasnije do 31. 12. 2023.

godine, u skladu sa Zakonom o privrednim društvima ("Službeni list Crne Gore", br. 065/20, 146/21 i 4/2024) i koja:

- Imaju sjedište na teritoriji Crne Gore;
- Imaju pozitivan finansijski izvještaj za 2023 godinu;
- Posjeduju rješenje o odobrenju za obavljanje ugostiteljske djelatnosti vrste hotel izdato od strane ministarstva nadležnog za poslove turizma i evidentirani su u Centralnom turističkom registru;
- Za iste aktivnosti nijesu koristili sredstva finansijske pomoći iz državnog i/ili lokalnog budžeta ili međunarodnih institucija/programa i drugih donatora u posljednje 3 godine;
- Nijesu u obavezi povraćaja nezakonito primljene državne pomoći.

Podnosilac prijave za učešće u Programu može biti vlasnik hotela ili lice koje, shodno odgovarajućem pravnom poslu ima pravo korišćenja hotela, uz obaveznu pisanu saglasnost vlasnika da se na njegovoj svojini mogu izvoditi radovi.

VI PRIHVATLJIVOST PARTNERA I FORMIRANJE PARTNERSTVA

Podnosioci moraju djelovati pojedinačno. Partnerske organizacije i partnerstvo bilo koje vrste nisu prihvatljivi.

VII BROJ PRIJAVA PO PODNOSIOCU PRIJAVE

Podnosilac prijave i sa njim povezano lice ne mogu istovremeno biti korisnici i dobavljači opreme i/ili izvođači radova.

VIII TRAJANJE PROJEKATA

Period realizacije odabranih projekata je najviše 12 mjeseci.

IX FINANSIJSKA ALOKACIJA I IZNOSI BESPOVRATNIH SREDSTAVA

Ukupna vrijednost pojedinačne investicije biće finansirana kroz:

- bespovratna sredstva koja će biti dodijeljena pojedinačnom projektu od strane Eko-fonda za dio prihvatljivih troškova investicije **u iznosu max 70% ukupne vrijednosti investicije**
- sredstva podnosioca prijave za sufinansiranje ostatka vrijednosti projekta, **u iznosu min 30% ukupne vrijednosti investicije.**

i. Iznosi bespovratnih sredstava

Najniži, odnosno najviši iznos bespovratnih sredstava koji se može dodijeliti pojedinom Podnosiocu prijave iznosi:

- najniži iznos 60.000,00 €,
- najviši iznos 200.000,00 €.

ii. Sufinansiranje od strane Podnosioca prijave

Podnosilac prijave se obavezuje da će obezbijediti preostali dio sredstava za sufinansiranje projekta. Sufinansiranje može biti iz sopstvenih izvora ili osiguravanjem finansiranja na drugi način. Kao udio sopstvenog sufinansiranja, Podnosilac prijave ne može koristiti sredstva iz javnih izvora, odnosno iz državnog budžeta i sredstava Evropske unije i drugih međunarodnih izvora finansiranja.

Iz sredstava sufinansiranja od strane Podnosioca prijave mogu se finansirati sve prihvatljive aktivnosti i troškovi koji se odnose na prihvatljive aktivnosti projekta (tačka XI).

X VRSTA I INTENZITET DRŽAVNE POMOĆI/POMOĆI MALE VRIJEDNOSTI

Bespovratna sredstva koja se dodjeljuju preduzećima u okviru ovog Programa predstavljaju pomoć male vrijednosti (*de minimis* pomoć) u smislu Zakona o kontroli državne pomoći (Sl. list, 16/18). Pomoć male vrijednosti za aktivnosti u okviru ovog Programa se dodjeljuje prema pravilima za dodjelu pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći) u smislu Uredbe Komisije (EU) br. 1407/2013 od 18. decembra 2013. o primjeni članova 107. i 108. Ugovora o funkcionisanju Evropske unije na *de minimis* pomoć¹ i Uredbe Komisije (EU) 2020/972 od 2. jula 2020. o izmjeni Uredbe (EU) br. 1407/2013 u pogledu njenog produžetka i o izmjeni Uredbe (EU) br. 651/2014 u pogledu njenog produžetka i odgovarajućih izmjena² (u daljem tekstu: *de minimis* Uredba), koja se u Crnoj Gori primjenjuje shodno Pravilniku o listi pravila o državnoj pomoći – Prilog 7³.

Gornja granica pomoći male vrijednosti koja se može dodijeliti jednom privrednom društvu u okviru ovog Programa, u skladu sa članom 3 stavom 2 *de minimis* Uredbe ne smije preći 300.000 € tokom bilo kojeg perioda od tri fiskalne godine.

Ukupan iznos pomoći male vrijednosti koja se može dodijeliti u Crnoj Gori jednom privrednom društvu koje obavlja drumski prevoz tereta za zakup ili naknadu, u skladu sa članom 3 stavom 2 *de minimis* Uredbe ne smije preći 100.000 € tokom bilo kojeg perioda od tri fiskalne godine. *De minimis* pomoć se ne smije koristiti za kupovinu vozila za drumski prevoz tereta.

Navedene gornje granice od 200.000 €, odnosno 100.000 €, primjenjuju se po jednom privrednom društvu bez obzira na oblik *de minimis* pomoći ili na cilj koji se namjerava postići, kao i nezavisno od toga da li se pomoć koja se dodjeljuje finansira u potpunosti ili djelimično iz sredstava iz Evropske unije ili Crne Gore.

¹SL L 352/1, 24.12.2013.

²SL L 215/3, 7.7.2020.

³ Sl. list CG br. 35/14, 2d/15, 38/15, 20/16, 33/2020, 38/2020, 53/2020, 98/2020, 139/2020, 44/2021, 107/2021, 131/2021, 15/2022 i 55/2022.

Za potrebe gornjih granica utvrđenih članom 3 stavom 2 *de minimis* Uredbe, pomoć se izražava kao bespovratna novčana sredstva. Svi iznosi koji se primjenjuju su bruto iznosi tj. iznosi prije odbijanja poreza i drugih naknada. Pomoć koja se isplaćuje u više rata, diskontuje se na vrijednost pomoći u trenutku njene dodjele. Kamatna stopa koja se primjenjuje pri diskontovanju je diskontna kamatna stopa koja se primjenjuje u trenutku dodjele *de minimis* pomoći.

Ako bi se dodjelom nove *de minimis* pomoći mogla preći odgovarajuća gornja granica *de minimis* pomoći, ni jedna od tih novih pomoći ne može se dodijeliti na osnovu ovog Programa.

Pomoć male vrijednosti (*de minimis* pomoć) iz ovog Programa smatra se dodijeljenom na dan donošenja odluke o dodjeli pomoći male vrijednosti od strane Eko-fonda nezavisno od datuma isplate *de minimis* pomoći privrednom društvu.

Više informacija o Pravilima za dodjelu pomoći male vrijednosti dato je u Prilogu 1.

XI DVOSTRUKO FINANSIRANJE

Načelo zabrane dvostrukog finansiranja odnosi se na dvostruko finansiranje istih troškova iz državnog budžeta, programa Evropske unije, međunarodnih izvora, te drugih davalaca državne pomoći.

Podnosioci ne smiju tražiti niti biti korisnici sredstava iz državnog budžeta, programa Evropske unije, međunarodnih izvora, te drugih davalaca državne pomoći za troškove koji će im biti nadoknađeni u okviru prijavljenog i za finansiranje odabranog projekta.

Ukoliko je podnosilac konkurisao za sredstva od drugih davalaca državne pomoći za iste opravdane troškove, potrebno je da dostavi izjavu u kojoj se navodi iznos i status ove podrške.

XII PRIHVATLJIVE AKTIVNOSTI PROJEKTA

Predmet Programa je podrška realizaciji investicija koje imaju za cilj unapređenje energetske efikasnosti i povećanje proizvodnje energije iz obnovljivih izvora u hotelskim objektima.

Sredstva opredijeljena Programom koriste se za pokrivanje dijela opravdanih troškova projekta koji moraju uključivati realizaciju neke od sljedećih aktivnosti:

1. Unapređenje energetske karakteristika omotača objekta kroz ugradnju termoizolacije (zidovi, krov i dr.) i ugradnju efikasne fasadne bravarije;
2. Ugradnja visokoeffikasnog sistema grijanja/hlađenja u hotelskim objektima (npr. toplotne pumpe, VRV, kotao na pelet i sl.) i implementacija pametnih rješenja za upravljanje energijom;
3. Ugradnja solarnog sistema za zagrijavanje vode za potrebe pripreme sanitarne/tehničke tople vode ili kao podrška grijanju objekta;
4. Ugradnja solarnog sistema za proizvodnju električne energije (on-grid ili hibridni sistem);

5. Ugradnja visokoefikasne LED rasvjete i implementacija pametnih rješenja za upravljanje energijom;
6. Modernizacija postrojenja za proizvodnju rashladne energije (rashladne komore), uz primjenu ekoloških rashladnih sredstava;
7. Implementacija naprednog sistema za integralno upravljanje energijom u zgradi (BMS);
8. Odgovarajuće jačanje kapaciteta stručnih lica u dijelu upravljanja energijom i optimizacijom potrošnje energije i/ili uvođenje standarda za upravljanje energijom EN ISO 50001.

XIII NEPRIHVATLJIVE AKTIVNOSTI PROJEKTA

Sredstva opredjeljena programom NE mogu se koristiti za:

- nabavku polovne opreme;
- nabavku putničkih, teretnih i komercijalnih vozila;
- iznajmljivanje opreme, alata i materijala i
- podizanje gotovine sa projektnog računa.

Neprihvatljive su i sve druge aktivnosti koje nijesu navedene u tački XI Programa.

XIV PRIHVATLJIVI TROŠKOVI PODNOSIOCA PRIJAVE

Prihvatljivi troškovi Podnosioca prijave su:

1. Troškovi nabavke i ugradnje opreme i troškovi implementacije pametnih rješenja za potrebe realizacije projekta, a u skladu sa uslovima iz tačke XI Programa.
Podnosilac prijave treba voditi računa o tome da je ta oprema zaista neophodna za realizaciju projekta i dokazati da se bez te opreme projekat ne bi mogao sprovesti.
2. Troškovi adaptacije ili rekonstrukcije prostora sa ciljem obezbjeđenja odgovarajućih uslova za opremu nabavljenu u okviru projekta, npr. tehnička prostorija za ugradnju novog sistema grijanja, sanacija krova i dr. Troškovi adaptacije prostora ne mogu preći 30% ukupne vrijednosti projekta.
3. Troškovi konsultantskih usluga na pripremi tehničke dokumentacije neophodne za realizaciju projekta, kao npr. izrada glavnog projekta, revizija projektne dokumentacije i nadzor.
4. Troškovi redovnog servisa i održavanja opreme nabavljene u sklopu realizacije projekta, u toku trajanja Programa, a koje nije obuhvaćeno garancijom.
5. Troškovi osposobljavanja lica zaposlenih kod Korisnika Programa na poslovima korišćenja ugrađenih sistema i opreme i upravljanja energijom. Troškovi osposobljavanja mogu da uključuju troškove učešća zaposlenog lica na obukama (putovanja, dnevnice i kotizacija).
6. Porez na dodatu vrijednost (PDV) samo ukoliko subjekt iz bilo kog razloga ne može zatražiti povraćaj PDV-a.

XV NEPRIHVATLJIVI TROŠKOVI

Sljedeći troškovi nijesu prihvatljivi:

- Dugovi i troškovi otplate duga (kamate);
- Naknade za gubitke, dugove ili potencijalne buduće obaveze;
- Porez na dodatu vrijednost (PDV) za koji je moguće zatražiti povraćaj;
- Troškovi koje je korisnik prijavio, a finansirani su u okviru druge akcije ili programa koji dobija bespovratna sredstva iz drugih javnih izvora finansiranja (nacionalni budžet, EU ili međunarodni izvori finansiranja);
- Troškovi kupovine zemljišta ili objekata i troškovi zakupa;
- Troškovi sudskih i vansudskih sporova;
- Gubici od razmjene valuta, naknade i kazne;
- Troškovi reprezentacije;
- Troškove reklamiranja;
- Troškovi osiguranja opreme nabavljene kroz projekat;
- Troškovi za otvaranje, zatvaranje i vođenje računa;
- Krediti trećim licima;
- Troškovi plaćanja zaostalih obaveza (kamata, naknada, troškova obrade kredita, rata za otplatu kredita, poreza, taksi i dr.);
- Ostali bankarski troškovi, komisiona plaćanja i slični troškovi koji se odnose na sprovođenje ugovora, plaćanje provizija;
- Nefinansijska ulaganja;
- Troškovi nastali prije potpisivanja Ugovora o grantu i
- Svi drugi troškovi koji nijesu u kategoriji prihvatljivih troškova iz tačke XIII.

XVI POSTUPAK DODJELE BESPOVRATNIH SREDSTAVA

1. Procedura prijave

Eko-fond će raspisati Javni konkurs za privredne subjekte u Programu za podršku za podsticaj energetske efikasnosti u hotelskoj industriji, u skladu sa važećim pravilnicima Eko-fonda.

Javni konkurs se odnosi na hotele u smislu Zakona o turizmu i ugostiteljstvu sa jasno utvrđenim rokom za dostavljanje prijava (u skladu sa tačkom IV).

Eko-fond će raspisati Javni poziv za učešće zainteresovanih strana u Programu za podršku za podsticaj energetske efikasnosti u hotelskoj industriji.

Javni poziv se sprovodi kao otvoreni postupak i odnosi se na Korisnike koji pružaju ugostiteljske usluge u domaćinstvu i seoskom domaćinstvu, sa jasno utvrđenim rokom za dostavljanje prijava.

Da bi se prijavio na Javni poziv, Podnosilac prijave prvo mora da se registruje na portal Eko-fonda putem linka. Zahtjev za registraciju naloga se automatski odobrava, nakon čega Podnosilac prijave dobija potrebne akreditive putem maila. Nakon registracije, Podnosilac prijave može podnijeti svoju Prijavu direktno na portalu.

Podnosilac prijave pristupa popunjavanju prijavnog obrasca koji čini dio obavezne dokumentacije za Program.

2. Razmatranje podnesenih prijava

i. Administrativna provjera

Eko-fond vrši provjeru primljenih prijava u odnosu na administrativne kriterijume utvrđene ovim programom.

Ukoliko prijava ne ispunjava sve administrativne kriterijume navedene u ovom programu i Javnom pozivu, ista ne ulazi u dalji postupak razmatranja. Za podnosiocje prijava koji nijesu zadovoljili administrativne kriterijume donosi se Odluka o odbijanju prijave na Javni poziv.

Prijave koji su zadovoljile administrativne kriterijume ulaze u postupak evaluacije u odnosu na kriterijume izbora, a koji se sprovodi u dva kruga.

ii. Evaluacija projektnih prijedloga u odnosu na kriterijume izbora (dva kruga)

Eko-fond svaku projektnu prijavu (predlog projekta) koja je zadovoljila administrativne kriterijume dostavlja Komisiji za evaluaciju projektnih prijavi, koju čine 3 člana, a koju formira Fond. Zadatak Komisije je sprovođenje evaluacije prijave u dva kruga i dostavljanje prijedloga konačne rang liste projekata za sufinansiranje.

U prvom krugu evaluacije Komisija ocjenjuje dostavljene predloge projekata prema utvrđenim kriterijuma izbora kojim će se cijeniti:

- 1. Da predlog projekta jasno identifikuje problem koje projekat rješava i opisuje očekivane efekte;*
- 2. Da se obezbijedi ravnomjerna regionalna zastupljenost potencijalnih korisnika Programa.*

Od Komisije se očekuje da uz svaku ocjenu dodaju i komentar u obliku koji će dati podnosiocima prijave jasnu povratnu informaciju. Na osnovu sprovedenog prvog kruga evaluacije, Eko-fond priprema rang listu potencijalnih korisnika Programa.

U cilju sagledavanja mogućnosti za unapređenje energetske efikasnosti i/ili proizvodnju energije iz obnovljivih izvora energije u proizvodnim objektima, za prvih 30 potencijalnih korisnika sa rang biće urađeni detaljni energetske pregledi za najviše rangirane projekte sa rang liste potencijalnih korisnika.

Za izradu energetske pregleda potencijalni korisnici Programa angažuju ovlašćena lica za vršenje energetske pregleda u skladu sa Zakonom o efikasnom korišćenju energije („Službeni

list CG“, 57/2014, 25/2019 i 140/2022). Troškovi energetske pregleda biće nadoknađeni od strane Eko-fonda do maksimalnog iznosa 5.000 eura.

Na osnovu pripremljenih Izvještaja o detaljnim energetske pregledima, podnosioci prijava pripremaju pune projektne prijave i dostavljaju ih Eko-fondu, koji ih prosleđuje Komisiji.

Komisija vrši evaluaciju punih projektne prijave i predlaže projekte koji će biti podržani u okviru Programa, a na osnovu utvrđenih kriterijuma izbora (za drugi krug evaluacije). Na osnovu ocjena Komisije formira se rang lista projekata za sufinansiranje, nakon koje Izvršni direktor donosi odluku o finansiranju za svaki pojedinačni projektne prijedlog.

U drugom krugu evaluacije se, u skladu sa utvrđenim kriterijumima, ocjenjuju se pojedinačni aspekti pune projektne prijave (koja uključuje nalaze energetske pregleda). Od Komisije se očekuje da uz svaku ocjenu doda i komentar u obliku koji će podnosiocima pune projektne prijave dati jasnu povratnu informaciju.

Na osnovu konačne ocjene svih projektne prijedloga formira se konačna rang lista.

Dostavljanjem evaluacije od strane Komisije i rang liste potencijalnih korisnika Programa sa prijedlogom projekata za sufinansiranje, završava se drugi krug evaluacije.

iii. Donošenje odluke o finansiranju

Podnosioci prijave kojima su odobreni projekti pozivaju se na potpisivanje Ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava.

Podnosioci prijave, za koje je donesena Odluka o dodjeli sredstava, pristupaju potpisivanju Ugovora o namjenskom korišćenju sredstava sa Eko-fondom, kojim se definišu međusobna prava i obaveze između Podnosioca prijave (Korisnika) i Davaoca podrške (Eko-fonda).

Spisak korisnika s kojima je potpisan Ugovor namjenskom korišćenju sredstava biće objavljen na internet stranici Eko-fonda

XVII DOKUMENTACIJA KOJA JE POTREBNA ZA SPROVOĐENJE PROGRAMA

1. Javni poziv za Program za podsticanje energetske efikasnosti u hotelskoj industriji;
2. Pravilnik o uslovima koje moraju ispunjavati korisnici, načinu dodjeljivanja i korišćenju sredstava Fonda za zaštitu životne sredine;
3. Pravilnik o postupku objavljivanja javnog konkursa, vrednovanju prijave i odlučivanju o odabiru korisnika sredstava Fonda za zaštitu životne sredine Crne Gore;
4. Pravilnik o načinu praćenja namjenskog korišćenja sredstava Fonda za zaštitu životne sredine;
5. Ugovor o grantu.

XVIII PRAĆENJE SPROVOĐENJA PROGRAMA - MONITORING

Programom za podsticanje energetske efikasnosti u hotelskoj industriji podrška će biti usmjerena prema projektima sa jasno definisanim očekivanim rezultatima, u skladu s prethodno navedenim ciljevima Programa.

Za potrebe praćenja ostvarivanja ciljeva projekta, podnosilac pune projektne prijave je u obavezi da u skladu sa detaljnim energetsom pregledom odabere odgovarajuće indikatore i navede konkretne ciljane vrijednosti indikatora koje očekuje da ostvari sprovođenjem projekta (npr. ušteda energije, potrošnja energije nakon realizacije investicije, proizvodnja energije iz obnovljivih izvora energije i dr.). Takođe, u energetsom pregledu je potrebno obrazložiti ciljane vrijednosti i njihove veze s planiranim projektnim aktivnostima.

Korisnik sredstava će godišnje, u mjesecu koji slijedi nakon navršene godine od datuma potpisivanja ugovora, Eko-fondu podnijeti izvještaj ovlašćenog nezavisnog revizora o realizaciji investicionog projekta sa pratećom dokaznom dokumentacijom, koji treba da sadrži podatke o:

- 1) vrijednosti ulaganja u investicioni projekat;
- 2) vrijednostima definisanih indikatora za praćenje realizacije projekta;
- 3) broju zaposlenih lica na poslovima upravljanja energijom.

Korisnik sredstava je dužan da angažovanom nezavisnom ovlašćenom revizoru obezbijedi vršenje kontrole ispunjenja obaveze ulaganja (visina i struktura ulaganja u toku realizacije projekta), kao i ispunjenja drugih ugovornih obaveza, i u tu svrhu, omogućiti uvid u svu relevantnu dokumentaciju.

Izvještaj nezavisnog ovlašćenog revizora sadrži zaključak sa pozitivnim, odnosno negativnim mišljenjem, a u slučaju davanja mišljenja sa rezervom, odnosno uzdržavanja od davanja mišljenja, dužan je da u zaključku obrazloži u čemu se sastoje rezerve, odnosno da navede činjenice i razloge zbog kojih se uzdržao od davanja mišljenja.

Ako iz izvještaja nezavisnog ovlašćenog revizora proizilazi da korisnik sredstava nije izvršio sve ugovorne obaveze u periodu realizacije investicionog projekta (negativno mišljenje, mišljenje sa rezervom, uzdržavanje od davanja mišljenja), Eko-fond će dostaviti pisano obavještenje korisniku sredstava o obavezi otklanjanja utvrđenih nedostataka.

Korisnik sredstava dužan je da na zahtjev Eko-fonda podnese i drugu dokumentaciju i pruži dodatne informacije o realizaciji investicionog projekta.

Ako u roku od 30 dana nakon prijema obavještenja ili zahtjeva, korisnik sredstava ne otkloni nedostatak ili ne podnese drugu dokumentaciju i pruži dodatne informacije o realizaciji investicionog projekta, Eko-fond, može da preduzme odgovarajuće mjere u skladu sa Ugovorom.

XIX ODABIR IZVOĐAČA RADOVA

Izvođenje radova u okviru Programa mogu da obavljaju isključivo kvalifikovani izvođači radova koji su odabrani putem Javnog poziva.

Javni poziv za odabir izvođača radova objavljuje Eko-fond. Javni poziv je otvorenog tipa i zainteresovani ponuđači mogu da se prijave i tokom realizacije Programa.

Kvalifikovani izvođači radova za realizaciju Programa za podsticanje energetske efikasnosti u domaćinstvima koji ispunjavaju uslove i nalaze se u bazi Eko-fonda prihvatljivi su i za sprovođenje Programa za podsticanje energetske efikasnosti u objektima koji pružaju ugostiteljske usluge u hotelskoj industriji, uz prethodno iskazanu spremnost.

XX NAČIN IZVJEŠTAVANJA I EVALUACIJE

Izveštaj o realizaciji Programa će biti sastavni dio godišnjeg izvještaja o radu Ministarstvo turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera, a Ministarstvo može po potrebi sačinjavati periodične informacije o implementaciji Programa.

U skladu sa dinamikom i načinom realizacije dodijeljene podrške i očekivanih efekata, izvještaj može obuhvatiti vremenski period nakon prve odnosno druge godine implementacije Programa za podsticanje energetske efikasnosti u hotelskoj industriji.

XXI INDIKATORI NA NIVOU PROJEKATA I PROGRAMA ZA PODSTICANJE ENERGETSKE EFIKASNOSTI U HOTELSKOJ INDUSTRIJI

Programom za podsticanje energetske efikasnosti u hotelskoj industriji podrška će biti usmjerena prema projektima sa jasno definisanim očekivanim rezultatima, u skladu s prethodno navedenim ciljevima Programa.

Za potrebe praćenja ostvarivanja ciljeva projekta, Podnosilac prijave je u obavezi da na osnovu Izvještaja o energetsom pregledu odabere indikatore iz Tabele 1 i navede konkretne ciljane vrijednosti indikatora koje očekuje da ostvari sprovođenjem projekta. Takođe, u Izvještaju o energetsom pregledu je potrebno obrazložiti ciljane vrijednosti i njihove veze s planiranim projektnim aktivnostima. Ostvarenje indikatora rezultata pratiće se za vrijeme trajanja realizacije projekta, a indikatori ishoda i učinka u periodu nakon realizacije.

U okviru praćenja i vrednovanja projektnih postignuća, uzimaće se u obzir neizvjesnost postizanja indirektnih rezultata Programa koji se mjere na nivou ishoda i učinka.

[O] Cilj Programa: povećanje energetske efikasnosti i/ili povećana upotreba dostupnih izvora obnovljive energije od strane hotelskih objekata primjenom novih materijala i tehnologija

Oznaka indikatora	Nivo	Indikator	Jedinica mjere	Rok za ostvarenje	Napomena vezano za odabir indikatora
01	Učinak	Smanjenje potrošnje energije u hotelskoj industriji	Potrošnja energije	Pet godina od završetka sprovođenja projekta	Podnosioci prijava ne uključuju indikator u projektni prijedlog. Eko-fondće indikator pratiti na nivou Programa.
	<p>Opis: Indikator mjeri efekte implementacije projekata energetske efikasnosti na potrošnju energije u hotelskoj industriji</p> <p>Izvor provjere: Nacionalni energetske bilans/posebna statistika za sektor usluga - hotelska industrija</p>				
02	Učinak	Povećanje udjela OIE u potrošnji energije u hotelskoj industriji	Proizvodnja energije/ Potrošnja energije	Pet godina od završetka sprovođenja projekta	Podnosioci prijava ne uključuju indikator u projektni prijedlog. Eko-fondće indikator pratiti na nivou Programa.
	<p>Opis: Indikator mjeri efekte implementacije projekata obnovljivih izvora energije na potrošnju energije u hotelskoj industriji</p> <p>Izvor provjere: Nacionalni energetske bilans/posebna statistika za sektor usluga - hotelska industrija</p>				

[A] Posebni cilj: Poboljšano upravljanje energijom u hotelskim objektima

Oznaka indikatora	Nivo	Indikator	Jedinica mjere	Rok za ostvarenje	Napomena vezano za odabir indikatora
A1	Ishod	Smanjenje troškova proizvodnje	Troškovi proizvodnje	Završetak sprovođenja projekta	Podnosilac prijave može odabrati indikator i za njega postaviti ciljnu vrijednost na nivou projekta.
	<p>Opis: Indikator prati nivo troškova poslovanja koji su u direktnoj vezi sa troškovima za energiju i druge resurse (npr. sirovina, voda i dr.).</p> <p>Izvor provjere: izvještaj i/ili anketa u periodu nakon sprovođenja</p>				

		Odabir indikatora je opcion.
--	--	------------------------------

[B] Posebni cilj: Unapređenje kvaliteta usluga u hotelskim objektima kroz uvođenje inovativnih tehnologija i digitalnih rješenja;					
Oznaka indikatora	Nivo	Indikator	Jedinica mjere	Rok za ostvarenje	Napomena vezano za odabir indikatora
B1	Ishod	Broj novih ili poboljšanih proizvodnih procesa	Proizvodni proces	Završetak sprovođenja projekta	Podnosilac prijave može odabrati indikator i za njega postaviti ciljanu vrijednost na nivou projekta. Odabir indikatora je opcion.
	<p>Opis: Indikator se odnosi broj uvedenih novih ili poboljšanih poslovnih procesa kao rezultat integracije savremenih digitalnih rješenja, a koja doprinose boljem upravljanju energijom.</p> <p>Izvor provjere: izvještaj i/ili anketa u periodu nakon sprovođenja</p>				

[C] Posebni cilj: Jačanje kompetencija osoblja hotelskih objekata za upravljanje energijom i/ili za korišćenje obnovljivih/čistih izvora energije.					
Oznaka indikatora	Nivo	Indikator	Jedinica mjere	Rok za ostvarenje	Napomena vezano za odabir indikatora
C1	Ishod	Broj osoba zaposlenih na poslovima upravljanja energijom i optimizacijom potrošnje energije	Zaposleni u hotelima	Završetak sprovođenja projekta	Podnosilac prijave može odabrati indikator i za njega postaviti ciljanu vrijednost na nivou projekta. Odabir indikatora je opcion.
	<p>Opis: Indikator prati broj zaposlenih koji su osposobljeni da koriste nove vještine kao što su upravljanje energijom, optimizacija potrošnje energije i sl.</p> <p>Izvor provjere: izvještaj i/ili anketa u periodu nakon sprovođenja projekta</p>				

XXII PROMOCIJA

U cilju bolje vidljivosti i dalje promocije navedenog Programa, svi korisnici su odgovorni za promovisanje projektnih aktivnosti podržanih od strane Ministarstvo turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera i Eko-fonda što podrazumijeva:

- Izraditi komunikacionu strategiju i implementacioni plan komunikacionih aktivnosti za period od 12 mjeseci;
- Organizacija i produkcija događaja- Potrebno je planirati minimum 5 događaja (početni kick off i završni koji uključuje predstavljanja projekata i rezultata nakon isteka implementacionog roka, kao i minimum 3 workshop-a za obuku krajnjih korisnika)
- Organizacija i sprovođenje obuke za javni nastup menadžera hotela koji će promovisati projekat u medijima
- Izrada dokumentarnog filma u trajanju do 45 minuta (prikaz početnog stanja i ostvarenih rezultata nakon implementacije projekta)
- Izrada mini filmova za društvene mreže u trajanju od najviše 60 sekundi za svaki pojedinačni objekat
- Izrada vizuelnog identiteta projekta i dizajn promo materijala za period od 12 mjeseci. (infografici, logo i dizajn postova za društvene mreže)
- Foto i video usluge-press servis za period od 12 mjeseci (minimum dvije mjesečno)

XXIII OBJAŠNENJE POJMOVA

Administrativna provjera	<p>Postupak provjere prijave u skladu sa administrativnim kriterijumima utvrđenim ovim Programom.</p> <p>Administrativni kriterijumi ne podrazumijevaju provjeru sadržaja i kvaliteta samog predloga projekta, već se u procesu provjere postupa prema zadatim, jasnim i transparentnim pravilima, jednakim za sve podnosiocima prijave.</p> <p>Samo ako su svi administrativni kriterijumi ispunjeni, projektna prijava (predlog) ide u postupak evaluacije na osnovu kriterijuma za izbor. U suprotnom se isključuje iz daljeg postupka.</p>
Bespovratna sredstva/grant	Iznos koji Fond dodijeli za određeni projekat odabranom Podnosiocu prijave (Korisniku). Bespovratna sredstva su ona sredstva koja imaju tačno određenu namjenu i moraju se utrošiti i pravdati u tačno određenom roku.
Evaluacija prijave	Označava postupak ocjenjivanja prijave Podnosioca primljene kroz sistem Fonda. Evaluacija se sprovodi u dva kruga na osnovu definisanih kriterijuma za izbor.
Javni poziv	Obavještenje potencijalnim podnosiocima prijave za uključivanje u Program. Objavljivanje Javnog poziva od strane Fonda ostvaruje se objavljivanjem na internet stranici Fonda i u ostalim sredstvima javnog informisanja.
Korisnik	Podnosilac prijave koji zaključi Ugovor o grantu sa Fondom, a nakon dobijanja Odluke o grantu od strane Fonda.
Korisnik državne pomoći	Korisnik državne pomoći/pomoći male vrijednosti je svako pravno i fizičko lice koje, obavljajući privrednu djelatnost, učestvuje u prometu roba i usluga, a prima državnu pomoć/pomoć male vrijednosti, bez obzira na njen oblik i namjenu.
Kriterijumi za izbor	Kriterijumi za izbor su kriterijumi koji se primjenjuju za ocjenjivanje kvaliteta projekta i utvrđeni su za oba kruga evaluacije ponaosob.
Odluka o dodjeli granta	Odluka kojom se projekat prihvata za sufinansiranje prihvatljivih troškova odobrenog projekta i koja predstavlja osnov za potpisivanje Ugovora o grantu.
Podnosilac prijave	Privredni subjekat koje se prijavljuje za ovaj program u skladu sa propisanim uslovima
Početak realizacije Projekta	Realizacija projekta ne smije početi prije potpisivanja Ugovora o grantu.
Postupak dodjele bespovratnih sredstava	Sveobuhvatni postupak izbora projekata koji će biti sufinansirani u okviru Programa
Prijavna dokumentacija	Paket neophodne dokumentacije i podataka koje dostavlja Podnosilac prijave
Program	Program za podsticanje energetske efikasnosti u hotelskoj industriji
Projekat	Skup aktivnosti ograničenih vremenom i mjestom i usmjerenih ka postizanju određenog cilja za koji se traži finansijska podrška, a koji doprinosi postizanju indikatora navedenih u Programu

Budžet projekta	Budžet projekta je sastavni dio pune prijave projekta i sadrži pregled planiranih prihvatljivih troškova, sa jasno definisanim iznosima po kategoriji prihvatljivog troška, i utvrđenim iznosima sufinansiranja Fonda i Korisnika. U slučaju prihvatanja projekta za sufinansiranje, Budžet projekta će biti sastavni dio Ugovora o grantu.
Troškovi	Troškovi predstavljaju, u novcu izražene količine resursa, upotrijebljene u svrhu ostvarenja jednog ili više ciljeva projekta.
Ugovor o grantu	Ugovor zaključen između Fonda i Korisnika kojim se utvrđuju prava i obaveze svih strana, maksimalni iznos bespovratnih sredstava dodijeljen za sprovođenje projekta, kao i drugi finansijski uslovi za sprovođenje projekta.
Upravljanje energijom	Upravljanje energijom obuhvata sistemsko praćenje i analiziranje potrošnje energije, planiranje i sprovođenje mjera energetske efikasnosti i praćenje postignutih efekata.

Podgorica: _____ 2024. godine

SPORAZUM O SARADNJI U CILJU IMPLEMENTACIJE NAMJENSKIH PROGRAMA ZA PODSTICANJE ENERGETSKE EFIKASNOSTI U SEKTORU TURIZMA

Strane potpisnice:

MINISTARSTVO ENERGETIKE I RUDARSTVA, sa sjedištem u Podgorici, Rimski trg 46, PIB 02156369, koje zastupa ministar prof. dr Saša Mujović,

MINISTARSTVO TURIZMA, EKOLOGIJE, ODRŽIVOG RAZVOJA I RAZVOJA SJEVERA sa sjedištem u Podgorici, IV proleterske brigade 19, PIB 11094040, koje zastupa ministar Vladimir Martinović, i

DOO FOND ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE sa sjedištem u Podgorici, Ul. II crnogorskog bataljona 2c, Podgorica, PIB 03304094, koji zastupa izvršni direktor Draško Boljević (udaljem tekstu: **Eko-Fond**)

saglasile su se dana _____ 2024. godine, u Podgorici, da zaključe Sporazum o saradnji (u daljem tekstu: Sporazum) u cilju implementacije "Programa za podsticanje energetske efikasnosti u hotelskoj industriji" i "Programa za podsticanje energetske efikasnosti u objektima koji pružaju ugostiteljske usluge u domaćinstvu i seoskom domaćinstvu" (u daljem tekstu: Programi), a kako slijedi:

Član 1

Predmet saradnje

Predmet Sporazuma je implementacija Programa u cilju obezbjeđenja neophodne finansijske podrške za unapređenje energetske efikasnosti u sektoru turizma, kroz jedinstvene mehanizme podsticaja uspostavljene od strane Ministarstva energetike i rudarstva, Ministarstva turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera i Eko-fonda, a u skladu sa Zaključkom Vlade br. _____

Član 2

Svrha saradnje

Svrha Sporazuma je uspostavljanje saradnje i definisanje obaveza u toku implementacije Programa, u cilju podsticanja energetske efikasnosti i daljem razvoju i unapređenju kvaliteta usluga u sektoru turizma.

Cilj implementacije Programa, kao instrumenata finansijskih podsticaja je povećanje

energetske efikasnosti u sektoru turizma, odnosno u objektima koji pružaju ugostiteljske usluge u domaćinstvu i seoskom domaćinstvu, sa akcentom na unapređenje kvaliteta usluge, smanjenje potrošnje električne energije i poštovanje ekoloških standarda.

Član 3

Implementaciono tijelo

U smislu ovog Sporazuma, za realizaciju Programa zadužen je Eko-Fond, koji se definiše kao implementaciono tijelo - transparentni posrednik za krajnje korisnike Programa i institucija nadležna za sprovođenje programa i projekata iz domena energetske efikasnosti i obnovljivih izvora energije, kao i zaštite životne sredine i klimatskih promjena.

Član 4

Obaveze ministarstava

U odnosu na Programe, obaveze Ministarstva energetike i rudarstva i Ministarstva turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera su sljedeće:

- Sprovođenje procedure predlaganja Programa za usvajanje od strane Vlade Crne Gore;
- Obezbjedivanje finansijskih sredstava za implementaciju Programa, u skladu sa godišnjim Zakonom o budžetu;
- Obezbjedivanje Eko-Fondu neophodne operativne i tehničke podrške implementaciji Programa i iz drugih izvora; i
- Kontinuirano praćenje sprovođenja Programa i saradnja sa Eko-fondom kako bi se omogućilo uspješno sprovođenje ovog Sporazuma.

Član 5

Obaveze Eko-Fonda

U odnosu na Programe, obaveze Eko-fonda su sljedeće:

- Obezbjedivanje uslova za sprovođenje procedure prijave i postupka dodjele bespovratnih sredstava;
- Raspisivanje Javnih konkursa za odabir kvalifikovanih izvođača radova i učešće krajnjih korisnika, informisanje zainteresovanih korisnika, prijem prijava i vršenje provjere u odnosu na uslove, utvrđene Programima;
- Formiranje Komisije za sprovođenje javnog konkursa i sprovođenje svih definisanih procedura u postupku dodjele bespovratnih sredstava u skladu sa Programima i poslovnim politikom Eko-Fonda;
- Prikupljanje i evidentiranje svih informacija u vezi sa dodjelom finansijskih podsticaja, nakon sprovedenog postupka dodjele sredstava;
- Organizovanje provjere statusa implementacije na odobrenim projektima u okviru Programa;
- Pripremanje Izvještaja o realizaciji Javnih konkursa i kontinuirano obavještavanje Ministarstva energetike i rudarstva i Ministarstva turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera u skladu sa iskazanim potrebama; i

- Saradnja sa ministarstvima, kako bi se omogućila uspješna realizacija ovih Programa, u skladu sa Sporazumom.

Član 6

Uslovi i podrška za implementaciju Programa

Ministarstvo energetike i rudarstva, Ministarstvo turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera i Eko-Fond će obezbijediti sve potrebne uslove da osiguraju uspješnu realizaciju svih aktivnosti, koje se tiču saradnje na implementaciji Programa.

Strane potpisnice će u saradnji sa drugim akterima, koji pružaju tehničku podršku na implementaciji Programa, kroz promotivne aktivnosti informisati javnost o Programima i procedurama implementacije.

Član 7

Rješavanje sporova

Eventualne sporove, nastale tumačenjem ili primjenom Sporazuma strane potpisnice će prvenstveno rješavati pregovorima i konsultacijama, u duhu dobrog partnerstva i uzajamnog poštovanja. U slučaju da to nije moguće, ugovara se nadležnost stvarno i mjesno nadležnog suda u Podgorici.

Član 8

Stupanje na snagu

Ovaj Sporazum je sačinjen u 4 originalna primjerka istovjetnog teksta, od kojih po dva zadržava svaka potpisnica Sporazuma i isti stupa na snagu danom potpisivanja.

MINISTARSTVO ENERGETIKE I RUDARSTVA

Ministar,
Prof. dr Saša Mujović

MINISTARSTVO TURIZMA, EKOLOGIJE, ODRŽIVOG RAZVOJA I RAZVOJA SJEVERA

Ministar,
Vladimir Martinović

DOO FOND ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE

Izvršni direktor,
Draško Boljević
